

יפה צר-לנ

# עלים דוטטים בצל

בשירתו של יונתן גורל (עלים דוטטים בצל" בהוצאת "אוגדן" ירוש" לים) ניצב אדם מול משחקי היום על חליפותיו וצבעיו. ובעיניים ראשוניות ומעריצות שוב ושוב נושם הוא בהתפעמות את היצירה הגדולה של יום בראשית: את האור. עיניו מלאות את הבוקר הכהול, החמה ובני אורה משחר עד שקיעה, בהכירו כי רק הל" לו הם כוח חיותו. "את דמי צובעת ה' שמש", הם הנשימה שעדיין מצעידה את הווייתו

מבלבל לו היום בגני  
ואני טוצר בטרו  
כל אשר עם לבי  
ליבלב אתו

הם הם כוח היצירה השוקק בו

רודה בי האור כמו עגלון  
ואני מוביל עגלתו  
בשיר מזמור.

רק הרקיע הכחול יודע לנסוך בו  
בטחון

אין פחד מנגן בלבי  
רקיע כחול מנגן בעדי  
כבית ונג הוא לי  
בזעף רוגע וניגון אלוהי.

ועם זיעלמם של יסודות אלה הרי ה' רגשות הקטביים באים וקורעים את הווייתו:

ובלילות צועק שחוח  
לופת ותלים רדוף פחדים  
עולה מתהום ומגנות  
בלי וללא אח  
אתע יחיד  
לכדי

לפי כך עם הערוב יום כאשר החדר לון והוסר האונים פושט והולך. כא" שר זעוגב והכינור אינם נענים עוד לו. אף כי ידיו בשלות והיצירה מפעי מת בו, נשאר אך מקום להפילה דקה ורוססת לאל. לאמונה כי השממון ה' ערבי תלילי האלה הם אך זמניים ול- מהרת שוב תעלה ותקרן החמה באלף אורות קרתה:

תפילתי לך אלוהי  
שתעלה חמה מנרתיקה  
למחרת ועד אין חכלה  
בלעדיה חיינו צהובים  
ועלינו ממוש"ם.

האהבה, השמש, היום הבוער, הם יסודות המשתלבים יהדיו בשירתו של יונתן גורל. השלושה הטועמים ויודע עם טעם של פריחה והדלון משתל- בים לאורו של יום בלהבה גדולה, אשר אינה נאכלת. לכאורה הכל בור ער, נשרף כבחזיון אלוהי עתיק, אבל שריפתו אינה יודעת חדלון. אי- נה רומזת לסכנה או לכליון אלא לת- יות

יום בוער ואשו זכה  
על ראשי הרים ועצים  
כלבה.

ובהמשך:

שעת כיסופים היא זו  
שמים וארץ נלפתים  
באהבה בוערים ואינם אכלים...

וכמובן שהאהבה והאש מולשכות מייד עם הדמיון אל האישות, ואם כי האישות כאן אינה בשר ודם הרי לפחות דימו" ייה קיים:

לשונות אש עולות בוזל  
כמו צמות פרועות של אשה.  
אולם היום הבוער הוא זמני ועימו שאר יסודותיו. כך שהטבע מביא ל- אהריו את הערב הלוהך את הרמץ ושיירי האפר הבוער:

ערב לואט אפרו חפור  
ממחיתת רדת יום.

והמשורר הנסגר עם השקיעה ומכין עצמו להדלון הלילה, משאיר בו צל חקווה ואופטימיות ליום הבא:

אשרי היודעים חכוח.

שירתו של יונתן גורל טבועה בחור תם הנוף והטבע למזגיה. אולם מעניין לעקוב אחר מכלול נופי זה ולעמוד על יסו'תיו. נופו של יונתן גורל הוא נוף מוגבל מאוד. זהו נוף עירוני, או- לם אין העיר טובעת בו את חותמה. אנו יודעים כי המשורר חווה את שיריו בעיר והוא גם מציין זאת "שלוח עירי ושקט" או "עננה רוכסת את עמודי העיר". אולם העיר עצמה אינה קיימת כאן. אין אנו שומעים את הדי רעשה. אין כאן כבישים הומים, מכור ביות או המון אדם, ישנם כאן נופים שממעל להם. נופים המתחילים להוות מהלוגו של המשורר שבביתו בקומה השנייה או השלישית ולמעלה ממנה. המשורר יודע רק את נוף הגגות

אודס נגוח בשפתי  
כמוני כאודס'אופק.

נוף המרפסות, בכל המרפסות עגלות וילדים". מגדלים "מגדל מסגד מנופף בעטרת". ארובות "ארובה נושמת את יגעה" וכמובן שמים. ירה, שמש. ענ- נים וכל מופעותיהם. כך מעניין שיש עוד מקום לנוף הטבעי בשירה שיציר רתה בעיר. הואיל ושירה זו יודעת לחפשו, יודעת למצאו ולהתפעל ממנו. עד כדי כך שהנוף המכני בן המאה ה-20 השליט כל כך הרעשני. אינו מצליח לחרוץ לתוכה ולערער את זכור תה ואת המיתה הדקה. שירתו של גורל יודעת לינוק ולו גם בעיר. נופי טבע שקטים ומקסימים כאילו קלטם במרחבי שדות זבגנים רחוקים, היא גם יודעת לתת לאותו נוף שלכאורה מבחינת מרחב הוא מוגבל מאוד את גווניו המרובים, ועל ידי כך לפרשו ולהרחיבו לשטח אין-מדד.

צורות שונות לשירתו של גורל. יש בה שירים שצורתם חופשית, והרית' מוס החופשי בקצבו הוא שנוצעים, אולם יש והמשורר כופה עצמו למסגרת של חריזה קבועה. לדעתי, בצורה זו לא מצליח המשורר הואיל והחריזה שלו לא נשמעת כטבעית וכמתנגנת מאליה, אלא, כפי שציננתי, כפויה ב- מקצת. לצורך החריזה בוחר המשורר מלים המתחרזות עם קודמתן, ומלים אלו כמעט תמיד אינן מוסיפות לשיר לא מבחינה תכנית ולא צורנית, לדע- תי הן רק מסאבות אותו ומכבידות עליו, בעיקר בשירים שתהילתם הם חופשיים בצורתם אולם בהמשכם מס- תנן חרות כפוי וכבד.

גם סגנונות מחליף המחבר. יש והוא שר כפי שציננו בסגנון חופשי בן-זמננו, אך יש והוא שר בדרך ה- שירה העברית בספרד בימי הביניים, או בסגנון הפיוטים. סגנון. אני מתכ- וונת לא רק לצורת החריזה ומבנה ה- בתים אלא גם לצורה הלשונית כמו השיר:

לבי נחתי להורגים  
ולי נותרו רחמים  
לאלו שכבר הרוגים.

כל עוד השיר שלם בצורתו ובלשונו ומהווה יחידה אחת, נוכל להתחייס אליו כאל נסיון מענייק, אולם כאשר מסתננות שורות, פיוטיות" והרונות לשיר חופשי ובעיקר שאין הן פונק' ציונליות בו וללא קשר, הרי שוב מהוות הן סריו מפריע ומעכב כמו ב- שיר "ירח יצהב". בשיר זה מסיים ה- משורר:

ואת לא תשעי  
פרחך הנפתל והנרדף  
אל לבך חלחצי  
להיות לך ביום עברה  
לגיל ולמצבה.

על אף אי-האחידות הצורנית וה- סגנונית, הרי יש לקבל בברכה ספר שירים זה שהוויית אמת במ.